

PRZEWODNIK PO PRAWIE

ZGŁOSZENIE ZGONU

Lekarz pogotowia stwierdza zgon, do którego doszło w domu. Następnie spiswany jest **protokół zgonu**. Na podstawie tego dokumentu można zlecić zabranie ciała przez zakład

pogrzebowy. Kolejnym krokiem jest uzyskanie **karty zgonu**, którą wystawia lekarz pierwszego kontaktu.

Co do zasady, zgłoszenie zgonu następuje przez złożenie Kierownikowi Urzędu Stanu Cywilnego karty zgonu, w terminie 3 dni od dnia jej sporządzenia. Właściwym USC dla zgłoszenia zgonu jest USC właściwy ze względu na miejsce zgonu albo miejsce znalezienia zwłok. Zgłoszenie zgonu dokumentuje się w formie protokołu. Na podstawie przedłożonej karty zgonu oraz protokołu zgłoszenia zgonu sporządza się **akt zgonu**. Zgłoszenia zgonu powinien dokonać podmiot uprawniony do pochówku zmarłego.

W przypadku zgonu, który nastąpił w szpitalu, lekarz wystawi kartę zgonu, a szpital wystawi **dokument potwierdzenia odbioru zwłok**. Jeśli natomiast w wyniku zgonu ciało trafiło do Zakładu Medycyny Sądowej,

należy uzyskać od prokuratury **zezwole nie na wydanie ciała**. W tym przypadku kartę zgonu wyda Zakład Medycyny Sądowej.

Administracja cmentarza do pochówku będzie wymagała potwierdzonej przez USC karty zgonu oraz aktu zgonu.

W OBLICZU ŚMIERCI BLISKICH
NASZE MYŚLI DALEKIE SĄ
OD
SPRAW URZĘDOWYCH,
FORMALNOŚCI
I PRZEPISÓW PRAWA.

PRZEWODNIK TEN POWSTAŁ,
ABY USYSTEMATYZOWAĆ
I WYJAŚNIĆ SPRAWY,
Z KTÓRYMI TRZEBA
ZMIERZYĆ SIĘ W TAK
TRUDNYM OKRESIE,
JAKIM JEST CZAS ŻAŁOBY.

adv. Agnieszka Krakowska

PRAWO DO GROBU

Rodzina zmarłego musi zdecydować o miejscu jego ostatniego spoczynku. Podmiotami uprawnionymi do pochówku zmarłego są: małżonek, zstępni, wstępni, krewni boczni do 4 stopnia pokrewieństwa, powinowaci w linii prostej do 1 stopnia. Prawo do grobu przysługuje zazwyczaj osobie, która zarezerwowała kwaterę cmentarną. Nie podlega dziedziczeniu. Dysponent kwatery może po swej śmierci być na niej pochowany. W przypadku grobów ziemnych nie można ich użyć do ponownego chowania zmarłych przed upływem 20 lat od ostatniego pochówku. Jeśli jednak po tym czasie jakakolwiek osoba zgłosi zastrzeżenie przeciwko kolejnemu pochówkowi i uiści opłatę przewidzianą za pochowanie zwłok, taki grób nie może być użyty przez dalsze 20 lat, a okres ten można w przyszłości po raz kolejny przedłużyć. Jeśli dojdzie do konfliktu, sprawa o ustalenie uprawnienia do dysponowania grobem, w którym są już pochowane zwłoki, należeć będzie do właściwości sądu okręgowego.

ZASIŁEK POGRZEBOWY

Osobie, która pokryła koszty pogrzebu, przysługuje zasiłek pogrzebowy w wysokości 4.000,00 zł. Do kosztów pogrzebu zalicza się koszty przewozu zwłok, trumny, tzw.

asysty, ceremonii pogrzebowej, kremacji zwłok, wieńców, nagrobka. Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wyznacza spory krąg osób uprawnionych do zasiłku, jest to jednak katalog zamknięty. W sytuacji, w której koszty pochówku poniesie inna osoba, zasiłek pogrzebowy przysługiwać będzie tylko w wysokości udokumentowanych kosztów pogrzebu. Zasiłek pogrzebowy ulega stosownemu podziałowi proporcjonalnie do poniesionych kosztów, jeśli koszty pogrzebu pokryło kilka osób. Prawo do otrzymania świadczenia wygasa w razie niezgłoszenia wniosku o jego przyznanie w terminie 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, po której zasiłek przysługuje. Wniosek o zasiłek pogrzebowy zgłasza się na **formularzu Z-12**. Do wniosku należy dołączyć akt zgonu, oryginały rachunków poniesionych kosztów pogrzebu, dokumenty potwierdzające pokrewieństwo lub powinowactwo z osobą zmarłą (skrócone odpisy aktów stanu cywilnego) oraz zaświadczenie płatnika składek o podleganiu ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Wniosek można złożyć osobiście, nadać listem poleconym lub wnieść elektronicznie za pomocą profilu PUE ZUS.

„Nie wszystkim

umrę”

– Horacy

W OBLICZU ŚMIERCI BLISKICH

ŚMIERĆ PRACOWNIKA

Ś Prawa majątkowe ze stosunku pracy przechodzą po śmierci pracownika, w równych częściach na małżonka oraz inne osoby spełniające warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej w myśl przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W razie braku takich osób, prawa te wchodzi do spadku. W przypadku orzeczonej separacji, prawa nie przechodzą na małżonka, a w przypadku orzeczenia rozwodu prawa przechodzą wyłącznie na zasadach stanowiących warunek uzyskania renty rodzinnej. Wymienionym w Kodeksie pracy członkom rodziny należą się wszelkie świadczenia pieniężne, w takiej samej wysokości, w jakiej przysługiwałyby zmarłemu pracownikowi. Do takich świadczeń zaliczane są m.in. wynagrodzenie zasadnicze i za pracę w godzinach nadliczbowych, premie, nagrody, nagrody jubileuszowe, dodatki, ekwiwalent za urlop, odszkodowania.

Kolejnym świadczeniem przypadającym rodzinie zmarłego jest **odprawa pośmiertna**. Przysługuje w razie śmierci pracownika w czasie trwania stosunku pracy lub w czasie pobierania po rozwiązaniu stosunku pracy zasiłku z tytułu niezdolności do pracy wskutek choroby. Odprawa pośmiertna należna jest małżonkowi zmarłego pracownika oraz członkom rodziny spełniającym warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej w myśl ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wysokość odprawy uzależniona jest od okresu zatrudnienia pracownika u danego pracodawcy, a jej wysokość stanowi odpowiednio jednomiesięczne, trzymiesięczne albo sześciomiesięczne wynagrodzenie. Jest świadczeniem

jednorazowym. Odprawa przysługiwać będzie od każdego z pracodawców, u których zatrudniony był zmarły. Świadczenie to ulega podziałowi w częściach równych między wszystkich uprawnionych członków rodziny. Jeśli jednak po zmarłym pracowniku pozostaje tylko jeden członek rodziny uprawniony do odprawy pośmiertnej, wówczas przysługuje mu odprawa w wysokości 1/2 odpowiedniej kwoty. Pracodawca może także ubezpieczyć pracowników na życie. Wówczas to ubezpieczyciel wypłaci **odszkodowanie**, a pracodawca będzie zobowiązany jedynie do uzupełnienia jego wartości, gdyby ta okazała się być niższa od należnej odprawy.

RENTA RODZINNA

R Z chwilą śmierci osoby, która miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy albo spełniała przesłanki do uzyskania jednego z tych świadczeń, uprawnionym członkom rodziny zmarłego przysługuje renta rodzinna. Do kręgu uprawnionych zalicza się małżonka, małżonka rozwiedzionego i w separacji, dzieci oraz rodziców zmarłego. Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych określa warunki, jakie musi spełnić członek rodziny zmarłego, aby uznano go za uprawnionego do tego świadczenia. Prawo do renty rodzinnej przysługuje także po zmarłym, który do dnia śmierci pobierał zasiłek przedemerytalny, świadczenie przedemerytalne lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne. Renta rodzinna może być przyznana jako renta stała albo renta okresowa. Renta rodzinna wypłacana jest jednemu uprawnionemu w wysokości 85% świadczenia, które

W OBLICZU ŚMIERCI BLISKICH

przysługiwałyby zmarłemu. W przypadku zbiegu osób uprawnionych do renty rodzinnej, przysługuje im łączne świadczenie podlegające podziałowi na równe części: i tak dla 2 uprawnionych przypadnie 90% świadczenia, a dla 3 lub więcej uprawnionych - 95% świadczenia. Postępowanie o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy jest wszczynane na wniosek osoby uprawnionej. **Wniosek ERR** wraz z załącznikami składa się osobiście w oddziale ZUS albo w formie dokumentu elektronicznego.

O STATNIA EMERYTURA

Prawo do świadczeń emerytalno-rentowych ustaje ze śmiercią osoby uprawnionej. Wstrzymanie wypłaty świadczenia następuje od następnego miesiąca po tym, w którym zmarł emeryt lub rencista. Często jednak ZUS wstrzymuje wypłatę już w miesiącu, w którym uprawniony zmarł. Pamiętać zatem trzeba, że prawo do ostatniej emerytury zmarłego przysługuje małżonkowi i dzieciom, z którymi zmarły prowadził wspólne gospodarstwo domowe, a w przypadku ich braku, prawo to przechodzi na małżonka i dzieci, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego i dalej na innych członków rodziny uprawnionych do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba. Wniosek o wypłatę niezrealizowanych świadczeń po osobie uprawnionej do świadczeń emerytalno-rentowych składa się na **formularzu ZUS Rp-18** w terminie 12 miesięcy od dnia śmierci uprawnionego. Właściwym oddziałem ZUS jest oddział właściwy dla zmarłego.

POLISA

Osoby uposażone po śmierci ubezpieczonego nabywają prawo do świadczenia z ubezpieczenia. Zatem po śmierci bliskiego należy skontaktować się z towarzystwem ubezpieczeniowym i przedłożyć wniosek, polisę ubezpieczeniową, akt zgonu, kartę zgonu oraz dokument tożsamości uposażonego. Co do zasady wypłata z polisy powinna nastąpić w ciągu 30 dni.

RACHUNKI BANKOWE

O śmierci posiadacza rachunku bankowego należy zawiadomić banki, jeśli wiadomo, że zmarły był ich klientem. Banki są zobowiązane do wypłaty ze zgromadzonych środków pieniężnych posiadacza rachunku, kosztów jego pogrzebu. Należy zatem przedstawić bankowi rachunki stwierdzające wysokość poniesionych kosztów, jednak w wysokości nieprzekraczającej kosztów urządzenia pogrzebu zgodnie ze zwyczajami przyjętymi w danym środowisku.

Jeśli brak informacji o posiadanych przez zmarłego rachunkach bankowych, za pośrednictwem **Centralnej Informacji o rachunkach** spadkobiercy mogą odszukać rachunki bankowe spadkodawcy, w tym imienne rachunki członka SKOK. Należy w tym celu złożyć wniosek w dowolnym banku lub SKOK-u, wskazać podstawę prawną wniosku i uiścić opłatę przewidzianą w Tabeli prowizji i opłat (ok. 30 zł). Informacje z poszczególnych placówek spływają do Centralnej Informacji, a następnie zbiorcza informacja jest przekazywana spadkobiercy.

Do placówek, które nadal obsługują

W OBLICZU ŚMIERCI BLISKICH

rachunek zmarłego, należy zwrócić się celem ustalenia salda rachunków i późniejszego ich zamknięcia, za okazaniem aktu zgonu.

DYSPOZYCJA WKŁADEM NA WYPADEK ŚMIERCI

Posiadacz rachunku bankowego może przekazać, na wypadek swej śmierci, małżonkowi, wstępnym, zstępnym lub rodzeństwu, środki pieniężne zgromadzone na jego rachunku bankowym. Co ważne, środki te nie wejdą do masy spadkowej. Jeśli zatem zmarły sporządził pisemne polecenie wypłaty określonych kwot dla określonych osób, mogą one dokonać wypłat zgodnie z dyspozycją zmarłego. Bank zobligowany jest również do poinformowania beneficjentów, jeśli wcześniej uzyska informacje o śmierci klienta, o możliwości takiej wypłaty. Suma wypłat na podstawie dyspozycji na wypadek śmierci, nie może być wyższa niż 20-krotne przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, ogłaszane przez prezesa GUS za ostatni miesiąc przed śmiercią właściciela rachunku.

BIK Do Biura Informacji Kredytowej należy zwrócić się w celu ustalenia zobowiązań zmarłego jakimi są kredyty i pożyczki. Zasadą jest, iż BIK udziela informacji wnioskodawcy- spadkobiercy, gdy ten przedłoży prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku albo akt poświadczenia dziedziczenia oraz akt zgonu osoby, której dotyczy zapytanie. Jeśli postępowanie spadkowe nie jest jeszcze zakończone, o raport do BIK może wystąpić sąd spadku.

MEDIA

Kolejną kwestią, która wymaga uregulowania po śmierci bliskiego, są jego zobowiązania umowne. Najczęściej ograniczają się do pozostawionych umów na media, RTV, usługi telefoniczne i internetowe. Przyjąć należy, że każdego z tych usługodawców informuje się o śmierci klienta i okazuje akt zgonu. Jeśli bliscy nadal chcą kontynuować umowy, powinni dokonać cesji.

POSTĘPOWANIE SPADKOWE

Pierwszym krokiem jest określenie kto dziedziczy po zmarłym i na jakiej podstawie. W tym celu należy ustalić, czy spadkodawca pozostawił testament. Informację o testamentach rejestrowanych można uzyskać z **Notarialnego Rejestru Testamentów**, w którym to weryfikacji może dokonać dowolny notariusz.

W sprawach niespornych prawo do spadku z ustawy bądź testamentu zwykłego może potwierdzić notariusz. W tym celu wszyscy potencjalni spadkobiercy testamentowi i ustawowi muszą złożyć zgodny wniosek przed notariuszem, co do tego po kim dziedziczą, na jakiej podstawie i w jakich udziałach. Trzeba pamiętać, że poświadczenie dziedziczenia nie może nastąpić przed upływem 6 miesięcy od otwarcia spadku, chyba że wszyscy znani spadkobiercy złożyli już oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku. Notariusz za pośrednictwem systemu teleinformatycznego dokona wpisu sporządzonego **aktu poświadczenia dziedziczenia** do rejestru aktów poświadczenia dziedziczenia prowadzonego przez Krajową Radę Notarialną. Koszt rejestracji

W OBLICZU ŚMIERCI BLISKICH

wynosi 5,00 zł. Zarejestrowany akt będzie wywoływał skutki prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Za sporządzenie aktu poświadczenia dziedziczenia maksymalna stawka notarialna wynosi 50,00 zł. Tyle samo wynosi stawka za otwarcie testamentu. Natomiast za sporządzenie protokołu dziedziczenia maksymalna stawka wynosi 100,00 zł.

Jeśli jednak sprawa ma charakter sporny lub potwierdzić trzeba prawo do spadku wynikające z testamentu szczególnego, wówczas postępowanie spadkowe trzeba przeprowadzić przed sądem. Co do zasady, właściwym dla tego postępowania będzie sąd rejonowy ostatniego miejsca zwykłego pobytu spadkodawcy. Uczestnikami tego postępowania muszą być wszyscy spadkobiercy testamentowi i ustawowi. Od wniosku o stwierdzenie nabycia spadku pobiera się opłatę stałą w wysokości 50,00 zł. Opłatę w tej samej wysokości pobiera się od wniosku o odebranie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Dodatkową opłatę stanowi 5,00 zł uiszczane tytułem wpisu do Rejestru Spadkowego. **Postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku**, jeśli nie zostało zaskarżone, staje się prawomocne po 21 dniach od dnia ogłoszenia. Należy wówczas złożyć w sądzie wniosek o wydanie odpisów orzeczenia ze stwierdzeniem prawomocności. Opłata kancelaryjna za każdą rozpoczętą stronę wynosi 6,00 zł.

Następnym etapem jest dział spadku. W wyniku podziału, poszczególne składniki majątku spadkodawcy przypadną konkretnym spadkobiercom na wyłączność lub na zasadzie współwłasności, a masa spadkowa przestanie istnieć. Do dokonania działu spadku konieczna

jest wycena jego poszczególnych składników. Miarodajny jest tu stan spadku z chwili jego otwarcia. Stosuje się przy tym ceny z momentu dokonywania podziału.

Działu można dokonać poprzez umowę pomiędzy spadkobiercami, jeśli tylko wszyscy spadkobiercy są zgodni, co do sposobu podziału aktywów. Jeżeli do spadku należy nieruchomość, umowa taka powinna być zawarta w formie aktu notarialnego. Prawo spadkowe dopuszcza przeprowadzenie częściowego działu spadku, a co za tym idzie dopuszcza zawarcie kilku umów działowych pomiędzy spadkobiercami. Umowa działowa może przewidywać dopłaty lub spłaty między poszczególnymi spadkobiercami, jeśli tego wymagać będą wzajemne rozliczenia.

Sądowy dział spadku przeprowadza się, gdy spadkobiercy mają różne wizje podziału aktywów, ale może zostać przeprowadzony również na zgodny wiosek spadkobierców. Właściwym do wszczęcia i prowadzenia sprawy jest sąd spadku. Postępowanie działowe kończy się wydaniem przez sąd postanowienia zawierającego plan podziału. Ustawodawca dopuszcza, aby sądowy dział spadku objął tylko część majątku, ale jest to wyjątek i może nastąpić jedynie z ważnych powodów. Sąd, w swym rozstrzygnięciu, dąży zawsze do podziału spadku w naturze na części odpowiadające udziałom poszczególnych spadkobierców. Powstałe w ten sposób różnice wartości wyrównują zasądzone dopłaty. Jeżeli podział w naturze jest niemożliwy, wówczas sąd może przyznać przedmioty spadkowe jednemu ze spadkobierców z obowiązkiem spłaty pozostałych, albo może zarządzić sprzedaż składników spadku.

ZAWIADOMIENIE URZĘDU SKARBOWEGO

Spadkobiercy zaliczani do tzw. I grupy podatkowej (małżonek, zstępni, wstępni, rodzeństwo, pasierb, ojczym, macocha) mogą skorzystać ze zwolnienia od podatku od spadku. Warunkiem jest złożenie określonego zawiadomienia do urzędu skarbowego w ciągu 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku lub zarejestrowania aktu poświadczenia dziedziczenia. Naczelnikiem Urzędu Skarbowego właściwym dla złożenia formularza SD-Z2 jest Naczelnik właściwy dla ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy. Obowiązek zgłoszenia nie obejmuje przypadków, gdy wartość rynkowa nabytego majątku nie przekracza kwoty wolnej od podatku (z uwzględnieniem zasady kumulacji wartości majątku nabytego ostatnio od tej samej osoby i w okresie 5 lat poprzedzających nabycie spadku) – obecnie do kwoty 9637 zł.

autor: **adw. Agnieszka Krukowska**

kontakt:

Kancelaria Adwokacka

Adwokat Agnieszka Krukowska

Ul. Koszykowa 79a lok. 45

02-008 Warszawa

tel. 504-139-738

e-mail: agnieszka.krukowska@kancelariakrukowska.eu

www.kancelariakrukowska.eu

Nota prawna:

Niniejsze opracowanie stanowi utwór w rozumieniu prawa autorskiego i może być wykorzystywane lub rozpowszechniane jedynie w celach informacyjnych oraz wyłącznie z notą o prawach autorskich oraz ze wskazaniem źródła informacji.

Treści zawarte w przewodniku służą celom informacyjnym i edukacyjnym, nie stanowią porady prawnej, ani opinii prawnej.